

VETERİNER HEKİMLER DERNEĞİ MESLEKİ SORUNLARI

ARAŞTIRMA KOMİSYONU RAPORU

MESLEĞİMİZİN VE ÜLKE HAYVANCILIĞININ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

I. GİRİŐ

Mesleğimizde, hak ve yetki kayıplarının yaŐanma süreci 1984 yılında Veteriner İŞleri Genel Müdürlüğü ve taşra örgütünün kaldırılması ile baŐlamıŐtır. İzleyen yıllarda bir yandan hayvancılığın giderek tahrip edilmesi diğer yandan çok sayıda veteriner fakültesinin açılması ile birlikte mesleğimizin ve meslektaşlarımızın hak kayıplarında önemli artışlar gözlenmiŐtir. Bu olumsuz gelişmelere paralel olarak mesleğimiz kamuoyunda imaj kaybına uğramıŐ bu kayıp maalesef halen süregelmektedir. Mesleğimizi doğrudan ilgilendiren konular bile başka meslek grupları tarafından gündeme getirilmektedir. Halk sağlığı ile ilgili yetkilerimiz alınmış, çalışma alanları daraltılmıŐ ve Sağlık Bakanlığı tarafından oluşturulan planlamalarda veteriner hekimler sağlık personeli sayılmamıŐtır. YetkilendirilmıŐ veteriner hekim taŐerona bağlı hale getirilmiştir. Hayvan refahı hayvan severlere ve başka mesleklere bırakılmıŐtır. Hayvancılık konusunda paydaŐlarla ortak politikalar oluŐturulmamıŐ, üreticinin sorunlarına ilgisiz kalınmıştır. Yeni oluşturulan organize hayvancılık bölgeleri ile ilgili görüŐ oluşturulmamıştır. Diğer sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yerine rekabete gidilmiştir. Mesleki sorunların çözümleri için meslek örgütlerinin kurumsallaŐması önem arz etmektedir. Bunun için hukuk bürosu, basın bürosu, mesleki sorunlar bürosu vb. alt yapılar oluŐturulmalıdır. Geçmişte kamuda denk meslek mensuplarından daha yüksek maaş alan veteriner hekimler Őimdi en alt düzeyde maaş almaktadırlar. Yılda iki ay verilen fiili hizmet zammı kaldırılmıştır. Mezuniyet sonrası ve uzmanlık eğitimi çözülememiŐtir. Serbest çalışan veteriner hekimlerin sorunları her geçen gün artmaktadır.

II. MESLEĞİMİZİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. MESLEĞİMİZİN KAMUOYUNA DOĞRU BİR ŞEKİLDE TANITILMASI

Mesleğimiz kamuoyuna yeterince doğru anlatılmadığı için imaj kaybetmeye devam etmektedir. Konu ile ilgili düzenleme ve planlama olmadığından, yazılı ve görsel basında et kesim hijyenini kasaplar federasyonu, tavuk etinin özelliklerini kanser doktorları, tavuğun hormonunu futbol hakemleri anlatmaktadır. Bunun en temel nedeni basının muhatap olacağı uzman veteriner hekimler hakkında yazılı ve görsel medyaya bilgi verilmemesidir. Mesleğin ana uğraşı alanları olan; hayvan hakları, hayvan refahı, halk sağlığı, hayvancılık ve hayvan sağlığı toplumun her kesimi doğrudan ilgilendirmektedir. Bu uğraşı alanlarında medyatik malzeme üretmek çok kolaydır. Bunun için uygun senaryo, uygun içerik, uygun malzeme hazırlamak ve sunmak gerekmektedir. Basına konu uzmanları listesi verilerek ihtiyaç duyulması halinde zaman kaybedilmeden ulaşımı sağlanmalıdır. En az ayda bir basınla sohbet toplantıları düzenlenmelidir. İsteyen odalara bölgelerinde yapacak etkinliklere destek ve malzeme hazırlanarak ülke genelinde mesleğin kamuoyuna doğru tanıtımı sağlanmalıdır. Hizmet üretildiği sürece basında her zaman yer almak mümkündür. Yukarıda özetlenen hususlar mesleğimizin kamuoyuna doğru ve etkin şekilde tanıtılmasını sağlayacaktır.

2. YETKİLİ VETERİNER HİZMETLERİ OTORİTESİ İÇİN SEFEBERLİK

Uluslararası Cenevre Anlaşmasına göre, ülkemizde bir bakana doğrudan bağlı, merkez ve taşra örgütü olan yetkili bir veteriner otoritesinin oluşturulması gerekmektedir. Bu yapılmadığı sürece tüketicinin korunması, hayvancılığın rantabl olması ve mesleğin sorunlarının giderilmesi mümkün görülmemektedir. Bunu oluşturmak iyi bir planlama, uzun soluklu ve kesintisiz mücadele gerekir. Ülkemizde sık sık ortaya çıkan salgınlar, doğrudan etkili ve zamanında müdahale edebilen, bağımsız karar verebilen bir teşkilatın varlığının ne derece hayati olduğunu göstermektedir. Ülkemizde böyle

bir otoritenin bulunmamasının kamuya verdiği zararın doğru anlatılması gerekir. Bu yapıldığı takdirde bu yapının tekrar oluşturulmasında başarı sağlanabilecektir.

3. VETERİNER HEKİMLER HALK SAĞLIĞINDA HAK ETTİĞİ YERİ ALMALIDIR

Veteriner hekimlik mesleği genel olarak değerlendirildiğinde ana uğraş konularının başında veteriner halk sağlığı gelmektedir. Ancak ülkemizdeki kamu örgütlenmesinde veteriner halk sağlığının adı dahi geçmemektedir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) değişik tarihlerde yayınladığı raporlarda üye ülkelere veteriner halk sağlığı ile ilgili organizasyonların oluşturulmasını tavsiye etmektedir. Ülkemizde Cumhuriyetle birlikte 1930 yılında yürürlüğe konulan mülga 1580 sayılı Belediye Kanunu ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu halk sağlığının anayasası niteliğinde olup, söz konusu kanunlar ile veteriner hekimlere birçok yetki ve sorumluluk verilmişti. Mülga 1580 sayılı kanunun 15. Maddesiyle belirlenmiş belediye görevlerinin yarısı mesleğimizi ilgilendirmekteydi. Bu nedenlerden dolayı belediyelerde veteriner hekimler baş amir olarak tanımlanmış ve belediye encümeninin doğal üyesi sayılmışlardır. Yani veteriner hekimler belediyelerin mecburi istihdam etmesi gereken personel olarak kabul görmüşlerdir. 2004 yılında 1580 sayılı kanunun yürürlükten kaldırılması ile birlikte veteriner hekimlerin bu ayrıcalığı ortadan kalkmış, veteriner hekim çalıştırılması büyükşehir ve ilçe belediyelerinde isteğe bağlı bırakılmış, il belediyelerinde veteriner hizmetleri mecburi olarak belirlenmiştir. 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 9. maddesi veteriner hekimleri Sağlık Bakanlığında tabiplerle birlikte asli unsur olarak saymaktadır. Bu düzenleme ile koruyucu sağlık hizmetlerinin önemi dikkate alınmış, bu nedenlerden dolayı koruyucu sağlık hizmetlerinin olmazsa olmazı olan veteriner hekimler bakanlığın asli unsuru olarak değerlendirilmişlerdir. Dünyadaki gelişmeler ve mevzuat böyle olmasına rağmen her nedense Sağlık Bakanlığında yetkili bir veteriner halk sağlığı otoritesi oluşturulmamıştır. Bakanlık oluru ile 1996

yılında fiilen kurulan "Veteriner Halk Sağlığı Dairesi Başkanlığı" nın ömrü ancak üç yıl sürmüş, başkanlık bir sonraki Bakan döneminde kapatılmıştır. 2009 yılında bakan onayı ile "Zoonotik Hastalıklar Daire Başkanlığı" kurulmuştur, şu anda Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Bulaşıcı Hastalıklar Kontrol Programları Başkan Yardımcılığına bağlı "Zoonotik Ve Vektörel Hastalıklar Daire Başkanlığı" şeklinde bir yapı oluşturulmuştur. Bu güne kadar bu dairenin başına veteriner hekim görevlendirilmemiştir. Taşrada bir idari yapı bulunmamaktadır. Sağlık Bakanlığının 2007 yılında uluslararası bir katılımla oluşturduğu "Sağlıkta İnsan Kaynakları Politika Oluşturma alıştayı" nda veteriner hekimler sağlık personeli olarak değerlendirilmemiş, veteriner fakülteleri de sağlık eğitimi veren kurumlardan çıkarılmıştır. 14.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren Sağlık Meslekleri Kurulu Yönetmeliğinde de veteriner hekimler sağlık personeli sayılmamaktadır. 2013 yılında yürürlüğe giren Hijyen Eğitimi Yönetmeliğine göre ebe, biyolog gibi meslekler gıda üreticisi ve satıcısına hijyen eğitimi verirken veteriner hekimler bu eğitimi verememektedir. Hayvansal kökenli gıdaların güvenilirliği EC; 852/2004, 853/2004, 854/2004, 882/2004 sayılı direktif ve uluslararası anlaşmalara aykırı olarak veteriner hekimlerin dışında başka mesleklere de verilmiştir. Bu durum ölkemiz tüketicileri için risk oluşturmaktadır. AB de gıda güvenilirliğinin omurgası olan "resmi veteriner hekim" yetkili veteriner otoritesinin temsilcisi olup kamu adına geniş yetkilere sahip bulunmaktadır. Ölkemizdeki düzenlemelerle "resmi veteriner hekim" taşerona bağlı çalışan "yetkilendirilmif veteriner hekim" haline çevrilmiştir. İş güvencesi olmayan ve maaşını taşerondan alan bu meslektaşların halk sağlığını nasıl koruyacakları merak konusudur. Bu alanda yaşanan olumsuzlukların kısa, orta ve uzun vadede yapılacak planlamalar, ilgili bakanlıklarla bıkmadan usanmadan görüşmeler ve hazırlanacak önerilerle giderilmesi gereklidir. Ayrıca bu olumsuzluktan doğrudan etkilenen üretici ve tüketicilerin bilinçlendirilerek onların da resmi otoritede sağlık hakkı talep etmeleri sağlanmalıdır.

4. VETERİNER HEKİMLİK HAYVAN REFAHI KONUSUNDA EN YETKİLİ MESLEKTİR

Mesleğimizin ana uğraşı alanlarından biri de hayvan refahıdır. 5996 sayılı kanun ve 639 sayılı KHK; Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına çiftlik hayvanlarının refahı ve laboratuvar hayvanlarının kontrolü görevlerini vermiştir. Çiftlik hayvanlarının taşınmasıyla ilgili hayvan refahı ile mezbahadaki hayvan refahı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğüne bağlı iki farklı daire başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

645 sayılı KHK ve 5199 sayılı kanun ise; hayvanların korunması, sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu, hayvan deneyleri, doğada yaşayan hayvanların korunması ve geliştirilmesi ile hayvanat bahçelerinin denetimi görevlerini Orman ve Su İşleri Bakanlığına vermiştir. Bu bakanlıkta hayvan refahına ilişkin önemli görevler olmasına rağmen konu ile ilgili personel istihdamı yok denecek kadar azdır. Bu hizmetler veteriner hekim istihdam edilmediği için ilgisiz mesleklerce yapılmaktadır. Örneğin taşrada pet-shop ve hayvanat bahçelerinin denetimleri orman mühendisi vb. konu ile ilgisi olmayan mesleklerce yürütülmektedir. Gene hayvan deneyleri merkezi etik kurulunda 4 orman mühendisi asli üye olarak görev yapmaktadır. Benzer şekilde Ülkemizde hayvanları koruma kanunu ve diğer düzenlemeler de ilgisiz mesleklerce yapılmaktadır. En son TBMM'nde bulunan Hayvanları Koruma Kanununda yapılmak istenen değişikliğe "Sahipsiz hayvanlar doğal hayat parkı" gibi hiçbir bilimsel dayanağı olmayan ve pratikte kullanılmayan yeni kavramlar yer almaktadır. Meslek örgütlerimizin söz konusu anormal uygulamanın tasarıdan çıkarılması ve doğru uygulamanın anlatılması konusunda milletvekillerini, kamuyu ve kamuoyunu aydınlatmaları gerekmektedir. Diğer taraftan meslek örgütlerimizin bir diğer önemli görevi de konuyla ilgili tüm sivil toplum örgütlerini organize etmek olmalıdır. Ne var ki şu anda konuya hayvan sever organizasyonları hakim olmakta veteriner hekim meslek örgütleri onların peşine takılmaktadır. 5199 sayılı kanun ülkemizin gündeminde olduğu dönemlerde de veteriner hekimlikle ilgisi yokmuş gibi ilgilenilmemiş, meslek

örgütleri konu hakkında hiçbir girişimde bulunmamıştır. Her şeyden önce Orman ve Su İşleri Bakanlığında bu hizmetlerle ilgili taşra örgütü de olan bir birimin oluşturulması, bu birim oluşturulmadığı takdirde bu görevlerin Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına devri gerekmektedir. Bunu başarmak için bu hizmetin mesleğin ana uğraşısı olduğunun farkına varmak ve sistemli şekilde girişimlerde bulunmak gerekmektedir.

5. VETERİNER HEKİMLİKTE AR-GE ÇALIŞMALARI, LABORATUVAR TEŞHİS HİZMETLERİ VE TIBBİ ÜRÜN ÜRETİM LABORATUVARLARI DESTEKLENMELİDİR.

Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüleri, ülkenin farklı bölgelerinde bulunan (İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Adana, Samsun, Erzurum, Elazığ) kontrol hizmetleri yanı sıra; hayvan hastalıkları, gıda, toksikoloji gibi farklı konularda AR-GE çalışmaları yapan ve mesleki politikaları belirlenmesine katkıda bulunan araştırma kurumlarıdır. Ancak Enstitülerin esas kadrosunu sağlayan uzmanlık eğitiminin yapılamaması ve özlük haklarındaki gerilemeye bağlı olarak enstitüler bu işlevlerini kaybetmişlerdir. Son olarak Enstitülerin isminden "Araştırma" kelimesi çıkartılarak basit kontrol kurumları haline dönüştürülmek istenilmiştir. Hayvan hastalıklarının teşhisi, epidemiyolojisi ve kontrolü yanı sıra gıda kontrolü ve toksikoloji gibi konularda çalışmalar yapan ve stratejik önemi olan enstitüler desteklenerek etkin hale getirilmelidir. Enstitüler Bakanlık, Fakülte ve serbest veteriner hekimlerle güçlü ilişkileri olan, ileri AR-GE çalışmaları yapan; hastalıkların eradikasyonu, çevre ve halk sağlığı konusunda politikalar üreten, meslek içi eğitimlere destek veren stratejik kurumlar olarak çalışmalıdır.

Özel teşhis ve analiz laboratuvarları klinik, poliklinik ve hayvancılık işletmelerinde çalışan serbest veteriner hekimlerin hizmet kalitesini artırması yanı sıra gıda güvenliği konusunda önemli çalışmalar yapan kuruluşlardır. Ancak gerek mevzuat, gerekse maliyet olarak karşılaşılan zorluklar nedeniyle özel laboratuvarlar gerektiği kadar yaygınlaşamamıştır. Sonuçta laboratuvar desteği olmadan sürü yönetimi, teşhis ve tedavi çalışmaları, gıda kontrol

alışmaları gibi konularda sınırlı ve sığ uygulamalar ile yetinilmek zorunda kalınmakta, hekim hataları artmaktadır.

Aşı, ilaç gibi veteriner tıbbi ürünler; koruyucu hekimlik ve tedavi gibi mesleğimizin temel uygulamalarında kullanılan önemli argümanlardır. Ülkede bu alanda önemli bir potansiyel olmasına rağmen, yatırımların sınırlı kalması ve GMP gibi kalite sistemlerini kuramamaları sonucunda tıbbi ürünler büyük lde ithal edilmekte ve dışa bağımlılık devam etmektedir. Son yapılan düzenlemeler ile bu konuda çalışan üretim laboratuvarlarına GMP zorunluluğunun getirilmiş olması zaten çok yüksek olan kuruluş ve işletme maliyetlerini büyük oranda arttırmıştır. Tıbbi ürünlerde dışa bağımlılıktan kurtulmak ve bu önemli sektörün gelişmesinin sağlanması için, üretim laboratuvarlarına kuruluş ve GMP sistemlerini kurma aşamalarında gerekli destek verilmelidir.

6. SERBEST VETERİNER HEKİMLİKTE GÜNÜN İHTİYAÇLARINA CEVAP VERECEK MEVZUAT DÜZENLEMELERİ YAPILMALIDIR

6343 sayılı kanun diploma sahibi her veteriner hekime mesleğini serbestçe icra etme ve hayvana her türlü klinik müdahale yapma imkanı getirmektedir. Ancak bir pratisyen hekimin her türlü klinik müdahale yapması pratikte mümkün görünmemektedir. Hele günümüzde önemi her geçen gün artan pet sektörü ve kk hayvan hekimliğinde bu uygulama sorunlar yaratmaktadır. Bu durumun oluşturduğu hekim hataları (Malpratica) mesleğimizin imajına zarar vermeye başlamıştır. Özellikle veteriner hekimlerle sık muhatap olan ve gündem oluşturmaya çalışan hayvan severler bunu maksatlı olarak mesleğin aleyhine kullanmaya başlamışlardır. lkemizdeki veteriner fakültesi sayısının gereğinden fazla olması ve fakltelerimizden her yıl ortalama 1500 kişinin mezun olması mesleki kalabalık sorununu da yaratmaktadır. Kafkas niversitesinde yapılan bir arařtırmada¹; Türkiye'de serbest veteriner hekimliği uygulamalarında en önemli sorunun deontolojik-etik ihlallerin

1 (1. Kızıltepe Asuman, Türkiye'de klinik veteriner hekimliği uygulamalarında karşılaşılan deontolojik- etik sorunlar üzerine bir araştırma. Ankara Üniv Vet Fak Derg, 58,239-245,2011 Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Veteriner Hekimlik Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı, Kars.)

olduğu belirlenmiştir. Serbest alışan 350 meslektaşla yapılan bir çalışmada klinik veteriner hekimliği uygulamalarında, mesleğe saygı ve rekabet, hasta ve hasta sahibi ile ilişkiler, meslektaşlar arası ilişkiler, reklam yapma ve klinik açma konularında deontolojik-etik ihlallerin yaşandığı saptanmıştır.

Bunun dışında; eğitim ve uzmanlık sorunu, veteriner hekim olmayan kişi ve kuruluşların klinik aması, kliniklerin dengeli dağılım göstermemesi, açık ğretim fakültesinin uygulama yaptırmadan tekniker mezun etmesi, birçok kurumda ruhsat alınması, ss hayvanı satış yerlerinin klinik gibi çalışması, klinik dışındaki serbest çalışma ile ilgili düzenlemelerin yeterli olmaması, gereksiz bürokratik işlemler, hayvan sever derneklerinin sağlık hizmeti sunmaları, yardımcı sağlık personelinin veteriner hekimlik hizmeti vermeleri vb. birçok sorunu bulunmaktadır. Bu kadar sorunun yaşandığı serbest veteriner hekimlik alanında sorunların çözümüne yönelik bir irade geliştirilmemiştir. Yapılan düzenleme ile 2011 yılı öncesi alınan ruhsatlar müktesep hak olmasına rağmen yok sayılarak tüm meslektaşların yeniden ruhsat almaları zorunlu hale getirilmiştir. Veteriner Hekimler Derneğinin yönetmeliğin eğitimle ilgili maddesinin durdurulmasına yönelik girişimleri takdirle karşılanmıştır. 60 yıl önce yürürlüğe giren 6343 sayılı kanun günümüzde ihtiyaçlara cevap verememektedir. Bu düzenlemenin günümüz şartlarına uyarlanması mecburiyeti bulunmaktadır. Bunun değiştirilmesi için gerekçeleri iyi hazırlanmış bir taslağın bakanlığa sunulması ve sıkı takibi gerekmektedir.

Gelişen modern hayvancılık içinde büyük işletmeler veya ifti birliklerinin serbest hekim olarak çalıştırdıkları sözleşmeli veteriner hekimlerin sorunlarının tartışılması ve gelecekte karşımıza çıkabilecek büyük sorunlar yumağının şimdiden bilinmesi gerekmektedir. Bu konuda nasıl bir politika izlenebileceğinin tartışmaya açılması, ama her şeyden önce meslektaşlarımızın mezuniyet sonrası eğitimlerinin gerçek anlamda ve sürekli hale getirilmesi ile sorunun bir yanının zlebileceğinin düşünülmesi zorunludur. Yine bu konudan olmak üzere Anadolu'da birçok kliniğin ilaç satan eczane gibi çalıştığı, bu olgunun hekimliğin giderek yok olmasına yol açacağını bilmekteyiz.

7. ÇEVRE GÖREVLİSİ KISITLAMASI

Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 21.11.2008 tarih ve 27061 sayılı resmi gazetede yayınlanan Çevre Denetim Yönetmeliğinde veteriner hekimlerin çevre denetçisi olması öngörülmemiştir. Bunun üzerine Veteriner Hekimler Derneği ilgili bakanlığa itirazda bulunmuş, düzeltilme olmayınca meslek aleyhine olan kısmın iptali için dava açmıştır. Dava devam ederken bakanlık 22 Ekim 2009 tarihinde yönetmelikte yaptığı bir değişiklikle veteriner hekimlerinde çevre görevlisi olmasını yönetmeliğe ilave etmek zorunda kalmıştır. Ancak yönetmelikte hiçbir mesleğe aldığı eğitimle ilgili kısıtlama getirilmezken veteriner hekimlere kısıtlama getirilmiştir.

Ülkemizde yeni olan bu düzenlemeler mesleğin istidamı açısından önem arz etmektedir. Bu gelişmeler olurken maalesef meslek örgütleri hiçbir girişimde bulunmamış bir dilekçe bile yazmamıştır. Günümüzde TBMM'nde neredeyse haftada bir torba kanun görüşülmektedir. Bu torba kanunların birine meslek lehine bazı düzenlemelerin ilave edilmesi mümkündür. Bunun için gerekli girişimleri bıkmadan usanmadan yapmak ve TBMM gündemini takip etmek gerekmektedir.

8. DEMOKRATİK KİTLE ÖRGÜTLERİ İLE İLİŞKİLER OLMADAN SORUNLARIN ÇÖZÜMÜ EKSİK KALIR

Veteriner Hekimler Derneği, Türk Veteriner Hekimleri Birliği, bölge odaları ve diğer veteriner hekim örgütleriyle işbirliği yapmalı gerekli birlik beraberliği sağlamalı, dayanışma içinde olmalıdır. Söz konusu meslek kuruluşlarımız hükümetler veya bakanlıklarla ilişkilerinde, mesleki ve toplumsal çıkarlar doğrultusunda gerektiğinde işbirliğine gitmeli, gerektiğinde de muhalefet yapmalıdır. Veteriner hekimliğin var olan sorunlarını yine veteriner hekimlerin direnç ve kararlılığının çözeceği inancıyla; dernek, vakıf, birlik ve sendikal örgütlerle yapılan işbirliği genişletilerek güçlendirilmelidir. Meslek sivil toplum kurum ve kuruluşları, hiçbir siyasi partiye angaje olmadan, önce toplum ve sonra meslek yararını gözeten bir anlayış içerisinde olmalıdır. _Mesleğimizle

ilgili esnaf, sanayi, ziraat, ticaret odaları, üretici birlikleri ve ticaret borsalarıyla müşterek seminer, konferans vb. toplantılar düzenlenmelidir. Bu toplantılarda mesleğin ve ülkenin sorunları tartışılarak gerektiğinde proje bazında çözüm önerileri üretilmelidir. TMMOB'a bağlı meslek odaları ile rekabet yerine işbirliğine dayalı ilişkiler gerçekleştirilmelidir. Türk Tabipleri Birliği, Türk Diş Hekimleri Birliği ve Türk Eczacılar Birliği ile eskiden oluşturulan meslek sağlık birlikleri birlikteliğinin yeniden oluşturulması gerekmektedir.

9. ÖZLÜK HAKLARINDAKİ KAYIPLAR ARTIK KONUŞULMUYOR

Geçmişte veteriner hekimler kamu kuruluşlarında en yüksek maaşı alan meslek mensubu idiler. Aynı bakanlıkta beraber çalıştığı denk mesleklerden %15-20 fazla maaş alırken, günümüzde %7-10 daha az maaş almaktadırlar. Çalışma şartları ve eğitim süresi de dikkate alındığında mesleğin uğradığı haksızlık ve hak kaybı daha da artmaktadır. Yine geçmişte veteriner hekimler çalıştıkları her yıl için iki ay fiili hizmet zammı almakta idiler. Mesleğin bu özlük hakkı da 2008 yılında kaldırılmıştır. Bu kayıpların yaşanmaması için önlemler alınmamış, seyirci kalınmıştır.

10. EĞİTİMLE İLGİLİ SORUNLAR ÇÖZÜLMEDEN MESLEĞİN SORUNLARI ÇÖZÜLEMEZ

Fakülte sayısının çok, öğrenci kontenjanlarının fazla olması, buna karşılık öğrenci başına ayrılan ödeneğin az olması, öğretim üyesi sayısının yetersiz olması gibi olumsuzluklar eğitime ve dolayısı ile mezunların kalitesine yansımaktadır. Politikacıların popülist yaklaşımlarla memleketlerine fakülte açma yarışı tüm mesleklerde olduğu gibi mesleğimizde de eğitim kalitesini her geçen gün düşürmektedir. Bu konuda diğer meslek kuruluşları ile birlikte mücadele edilmesi başarı sağlayabilir. Ayrıca her platformda bu olumsuzlukların topluma verdiği zararların anlatılması gerekmektedir.

Mezuniyet sonrası eğitim kredilendirme ile cazip hale getirilmeli, fakülteler arasında oluşan eğitim farklılığı azaltılmalı, yıllardır çözülmeyen uzmanlık eğitimi artık çözülmelidir. Egzotik hayvanlar, arı ve balık hastalıkları ile veteriner

adli tıp konusuna da eğitim müfredatında yer verilmelidir.

11. GIDA, YEM VE VETERİNER SAĞLIK ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNDE ÇALIŞAN MESLEKTAŞLARIMIZA SAHİP ÇIKMALIYIZ.

Ülkemizdeki büyük baş hayvan varlığının azalması, pet hayvanı bakım ve besleyenlerin birkaç büyük şehirde bulunması nedeniyle bu sektördeki iş fırsatlarını ve istihdam olanaklarını azalmaktadır. Diğer taraftan daha önce ifade edildiği gibi her yıl 1500 civarında meslektaşımız aramıza katılmaktadır. Klinik alanında ve kamuda istihdamın düşük olması nedeniyle gıda, yem ve veteriner sağlık ürünleri başta olmak üzere klinik dışı alanlarda istihdama yönelme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Ancak bu alanlarla ilgili meslek örgütlerinin yeterli yönlendirici ve öğretici çalışmalarının olmaması nedeniyle meslektaşlarımız kaderleriyle baş başa bırakılmakta, sorunları ile kendileri boğuşmakta, genellikle işverene mahkûm olmaktadır. Bu sektörlerde çalışan meslektaşlarımız, bölge odaları tarafından belirlenen yada sözleşmelerinde yazan ücretleri alamamaktadırlar. Öncelikle bu meslektaşlarımızın çalışacakları sektör konusunda mutlaka ön bilgilendirilmeleri yapılmalı, en azından işveren kadar sektör konusunda bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır. Bu konu ile ilgili olarak doğru politikaların derneğimiz tarafından oluşturulması ve bölge odalarına sunulması gerekmektedir.

III. ÜLKE HAYVANCILIĞININ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLER

VETERİNER HEKİMLER HAYVANCILIK POLİTİKALARININ OLUŞTURULMASINDA SÖZ SAHİBİ OLMALIDIR

İnsanların sosyal ve ekonomik gelişiminde hayvancılık önemli bir yer tutmaktadır. Hayvancılığın sağlıklı ve dengeli beslenme yanında, çeşitli endüstrilere hammadde sağlaması ve istihdam yaratması, dış satımla döviz temini, göçü önleme gibi çok sayıda iktisadi fonksiyonları bulunmaktadır.

24 Ocak 1980 tarihinde alınan ekonomik tedbirler çerçevesinde başta et olmak üzere hayvansal ürünler destekleme kapsamı dışına çıkarılmıştır. Bu dönemde ekonomide yaşanan enflasyonist ortam sonucu hayvansal ürünlerde ve girdi fiyatlarında artışlar görülmüş, iç piyasada oluşan talep daralması sonucu, üretim fazlası canlı, damızlık, gebe hayvan, karkas et dâhil planlama olmaksızın ihracat yapılmıştır. Hayvancılıkta ihracattan elde edilen döviz sektöre yatırım anlamında geri dönmemiştir. Bu süreç ve sonrası yaşanan ekonomik krizler, hayvancılığa dayalı sanayilerin (kısmen EBK, SEK ve YEMSAN) özelleştirme kapsamına alınması ve olumsuz gelişmeler sonucunda hayvancılıkta önemli miktarda üretimden kaçışlar, üretimde ve hayvan sayılarında önemli azalmalarla kendini göstermiştir.

1980 öncesi çoğu hayvansal ürünlerde kendi kendine yeterli olan Türkiye bu dönem sonrası yaşanan yanlış hayvancılık politikaları sonucu özellikle kırmızı ette dışa bağımlı bir yapıya sürüklenmiştir. Nitekim kırmızı ette arz-talep dengesinin bozulması neticesinde arz açığının karşılanması için canlı hayvan, kurbanlık hayvan, karkas et dâhil ithalata gidilmiştir. Bu üretim alanında ekonomik kısır döngüye girildiği görülmektedir. Oysa bu krizden çıkmada üretimi arttırmada orta ve uzun vadeli planlamalara gitmek zorunlu görülmektedir.

Son yıllarda giderek ağırlaşan olumsuz gelişmeler öncelikle hayvansal gıda ile beslenme ihtiyacı olan halkımızın, ülkemizde hayvancılıkla uğraşan kesimler ile bu sektörde profesyonel olarak çalışan meslek mensuplarının

çalışma koşullarını, istihdam alanlarını ve iş güvenliği konularını da sıkıntılı bir noktaya getirmiştir.

Diğer taraftan Avrupa Birliği'ne üyelik için müzakere sürecinde olan Türkiye gerek tarım gerekse hayvancılık sektörlerinde mevcut yapıları itibariyle rekabet edememektedir. Hayvancılık sektöründe mevcut yapısal sorunların çözülmesi ve AB mevzuatına uyum sağlanmasına dönük çalışmaların yoğunlaştırılması zorunludur. Yapısal sorunların çözümünde; ulusal fonlardan yararlanma söz konusu olup, AB fonlarından ancak %25'inin temin edilebileceği dikkate alınarak uyum çalışmalarının hızlandırılması gerekmektedir. Aksi takdirde sektörün rekabet şansı olmayacak birliğe üye ülkelerin hayvansal ürünleri için pazarı konumuna gelebilecektir.

Hayvancılığa dönük veteriner hizmetlerinin etkin ve düşük maliyetli olarak kırsal kesime götürülmesinde kamudaki mevcut idari yapıda, AB benzeri bir yapılanmaya (reorganizasyona) gidilmesi zorunludur. Bu çerçevede planlanacak veteriner hizmetlerinde koruyucu hekimlik çalışmaları stratejik önemdedir. Bağışıklama, beslenme hastalıklarına karşı önlemler, yemin değerlendirilmesinde daha verimli ve bölgeye uygun ırklarla çalışma veteriner hekimlerin iyi bilmesi ve uygulaması gereken konulardır. Koruyucu hekimlik, hem ucuz ve hem de yüz güldürücü sonuçlar veren bir çalışma biçimidir. Meslektaşlarımızın daha ağırlıklı olarak koruyucu hekimliğe yönlendirilmeleri stratejik bir politika olarak kabul edilmelidir. Buna dayalı olarak, kimliklendirme, hayvan hareketleri, hayvan hastalıklarının eradikasyonu çalışmalarında AB kriterlerine (mevzuata) uyum çalışmaları önem kazanmaktadır.

Hayvancılıkta üretim alanında ortaya çıkan en önemli sorun örgütlenme yetersizliğidir. Bu durum hayvansal ürünlerin pazarlanmasında sorun yaratmakta, hem üretici hem de tüketiciler mağdur olmakta, aracı marjları yükselmektedir. Gelişmiş ülkelerde hayvancılıkta en yaygın ve etkin örgütlenme modeli kooperatifleşmedir. Ülkemizde üretim alt sektörleri itibariyle (süt, besi, yumurta vb.) ihtisas kooperatiflerine yönelmek en akılcı yaklaşım olacaktır. Bu yapılanma ile kooperatiflerin sanayi ile entegrasyonu sağlanabilmekte ve kırsal

alanda kalkınmada önemli fonksiyonlar yüklenebilmektedir. Bu kuruluşların dikey ve yatay üst örgütlenmelerle, hayvancılıkta oluşturulacak politikalarda etkin olabilmektedirler. Diğer taraftan teknik ve sosyal yönden faaliyette bulunan üretici birliklerinin, ekonomik faaliyetleri sürdüren kooperatiflerle işbirliği bu gelişmeyi daha da hızlandıracaktır.

Hayvancılıkta; mesleki olarak il bazında faaliyette bulunan odalarımıza ve diğer kuruluşlara hayvansal üretimin rasyonelleştirilmesinde önemli olan bu örgütlenme modelinin hayata geçirilmesi ve başarılmasında önemli görevler düşmektedir. Bu çerçevede hayvancılık sektörünün ithalata bağımlı bir yapıya gittiği bu günlerde sektörün tüm paydaşlarının katılımıyla; teknik, sağlık ve ekonomik sorunlarının tartışılması ve çözüm önerilerinin ortaya koyan Ulusal Hayvancılık Politikalarının belirlenmesi gerekmektedir.

2009 yılında yürürlüğe konulan "Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri'yle ilgili düzenlemenin asıl amacı organize hayvancılık bölgeleri oluşturmaktır. Mesleği doğrudan ilgilendiren bu konunun izlenmesi, fayda ve zararlarının tartışılması gerekmektedir. Halk arasında "bütünşehir yasası" olarak bilinen 33 ilin tüm sınırlarını kapsayan yasal düzenleme de hayvancılıkla doğrudan ilgili olmasına rağmen hiç değerlendirilmemiştir. Bunlar en kısa zamanda konunun uzmanları ile tartışılarak mesleğin bakış açısı ve politikasının oluşturulması gerekmektedir.

I. SONUÇ

Hazırlanan bu raporda mesleğimizin içinde bulunduğu sorunlar ve hak kayıpları ile çözüm önerileri özet halinde sunulmuştur. Aynı şekilde ülke hayvancılığı hakkında kısa bir durum tespiti yapılmıştır. Sorunların çözülmesine yönelik stratejiler maddeler halinde sıralanmıştır.

1. Mesleğimizin kamuya doğru bir şekilde tanıtılması için İletişim Fakültelerinden ve Gazeteci örgütlerinden yardım alınarak stratejiler geliştirilmelidir.

2. Yetkili veteriner hizmetleri otoritesi için hukuki süreç başlatılması ve aynı zamanda konu kamuoyunda tartışmaya açılması sağlanmalıdır.

3. Halk sağlığı konusunda sorunları ve çözüm önerilerini içeren bir rapor hazırlanarak Sağlık Bakanlığı ile yüz yüze görüşülmeli ve takip edilmelidir.

4. 6343 sayılı kanun değişikliği için TVHB merkez konseyi ile beraber konu uzmanlarıyla bir taslak oluşturulmalı, taslak TVHB genel kuruluna sunulmalı ve yasalaşması için tüm meslek örgütleri seferber edilmelidir.

5. Memur meslektaşların özlük hakları için de bir rapor hazırlanarak Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanına sunularak destek istenmelidir.

6. Meslektaşlarımızın kamu ve klinik dışı istihdamları konusunda konu uzmanlarının en kısa zamanda toplanması ve bir strateji geliştirmeleri sağlanmalıdır.

7. Mesleğin hayvancılık politikasını oluşturmak üzere tüm paydaşları kapsayan sadece konu uzmanlarının katılımı ile bir çalıştay düzenlenmeli burada alınan sonuçların ana ilkeleri TVHB genel kuruluna sunularak resmileştirilmelidir. Gıda, yem ve veteriner sağlık ürünleri sektöründe çalışan meslektaşlarımıza sahip çıkılmalı, bu alanlarla ilgili politikalar geliştirilmelidir.

8. Meslektaşlar, Veteriner hekimlikte AR-GE çalışmaları, laboratuvar teşhis hizmetleri ve tıbbi ürün üretim laboratuvarları hakkında bilgilendirilmeli, bu konuda yapılan çalışmalar desteklenmelidir.

9. Sorunların çözümüne yönelik planlama yapılarak bir program dahilinde takvime bağlanması ve meslek kamuoyu ile paylaşılması büyük önem taşımaktadır.

Veteriner Hekimler Derneği Mesleki Sorunları Araştırma Komisyonu

Prof. Dr. şakir Doğan Tuncer

Uzman Veteriner Hekim Hüseyin Dede

Dr. Bülent Ilgaz

Dr.Oktay Deprem

Uzman Veteriner Hekim Mestan Özyer